

Jaarverslag 2022

Stichting Walk of Wisdom

Inleiding en samenvatting

In 2022 bestond de Walk of Wisdom rondom Nijmegen zeven jaar. Er schreven zich 2.834 pelgrims in voor een startpakket. Dat waren er 800 meer dan in 2020, maar 400 minder dan in ons - qua aantallen - topjaar 2021. In dat topjaar hield Corona de grenzen gesloten en gingen mensen massaal aan de wandel in eigen land.

Net als in vorige jaren kwamen pelgrims uit het hele land en voor een klein deel uit Vlaanderen. De reacties zijn zonder uitzondering enthousiast. De veelzijdige natuur rondom Nijmegen, de stille paden, het concept achter onze pelgrimsroute en de verzorging van het startpakket: pelgrims weten ze te waarderen en vertellen hun enthousiasme door. Zo komen de meeste pelgrims via via op onze website terecht (totaal aantal unieke bezoekers 2022: 81.566).

Een nieuwe mijlpaal voor onze stichting was de presentatie van het eerste hoofdstuk van ons nieuwe getijdenboek: *Op weg naar wijsheid*. Met dit boek proberen we de weg van de individuele pelgrim te verbinden met die van anderen. In aanwezigheid van 125 aanwezigen presenteerden we het eerste hoofdstuk als e-boek in de Stevenskerk samen met twee kleine gebaren om 'de wereld te redden.' De komende jaren werken we aan een papieren boek, dat hopelijk bij iedere overnachtingsplek in de kast komt.

De meeste activiteiten die we aanboden, werden goed bezocht.

Eind december startten we de inschrijving van een nieuwe serie stiltewandelingen, die binnen enkele weken het maximum van 25 inschrijvingen bereikte. We organiseerden ook enkele gratis online oriëntaties op het lopen van de tocht, met telkens tussen de 30 en 40 inschrijvingen. Onze maandelijkse vertrekceremonies voor pelgrims in de Valkhofkapel zaten vaak aan het maximum van 25 pelgrims. De eveneens maandelijkse vertrekceremonies bij zonsopgang in de Stevenskerk trokken soms zelfs 30 pelgrims en uitzwaaiers. Deze vertrekceremonies zijn gratis toegankelijk.

Verdere internationalisering besloten we in 2022 voorlopig op een laag pitje te zetten. Het werk rondom het getijdenboek slokte de bescheiden capaciteit van de coördinatie op. We willen onze beginnende pelgrimstraditie liever eerst verdiepen en dan pas uitbreiden. Pelgrims haasten zich niet op weg naar wijsheid.

Manja Bente en Damiaan Messing

part-time **co-coördinatoren**. Met dank aan Rob van Sprang, die 1 maart 2023 stopte als medecoördinator.

Monica Boschman en Jan Alers

voorzitter en secretaris stichting. Met dank aan vaste notulist en meedenker Ton Reijnders. En Thomas Hontelez en Stefan Schoofs, die in 2022 afscheid namen als voorzitter en penningmeester.

Foto: Marja Hakkoer.

Omslag: Petra van Bloemendaal/Anne Louman

Inhoudsopgave Jaarverslag

Stichting Walk of Wisdom heeft de activiteiten onderverdeeld in een aantal taakgebieden. Deze komen alle aan bod in dit verslag.

Pelgrimsbureau	3
Route en markering	4
Verdieping en verbinding	5
Getijdenboek	6
Internationalisering Walk of Wisdom	7
Website en communicatie	7
Financiering en boekhouding	8
Bestuur	9

Pelgrimsbureau

Het pelgrimsbureau verwerkt de inschrijvingen voor een startpakket. Vrijwilligers beantwoorden vragen en versturen de pakketten in samenspraak met de coördinatoren. Co-coördinator Manja zorgt dat de materialen en startpakketten op tijd klaar zijn.

2.834 pelgrims

In 2022 schreven zich 2.834 pelgrims in voor een startpakket. We krijgen signalen dat meer mensen de route lopen, maar we zijn blij met al degenen die wél een donatie doen. Zij hechten waarde aan onze doelstellingen en maken zo ons werk en de route mogelijk.

Minder dan in topjaar 2021

In topjaar 2021 schreven 3.225 pelgrims zich in. Toen waren de grenzen echter gesloten door Corona en ontdekten veel mensen

het wandelen in eigen land. In vergelijking met eerdere jaren **blijft de trend sterk stijgend**: 2.098 pelgrims (2020) en 1.446 (2019).

Manja: "Corona was dit jaar gelukkig voorbij en hierdoor was er veel meer bewegingsruimte voor iedereen. Iedereen kon weer naar het buitenland op vakantie, maar ondanks deze mogelijkheid hebben dit jaar veel pelgrims de weg gevonden naar de Walk of Wisdom."

Alleen dankzij vrijwilligers

Al die inschrijvingen voor een startpakket en de vele mails kunnen we alleen verwerken dankzij de toegewijde vrijwilligers van ons pelgrimsbureau. Tot en met mei 2022 was dat Wendy Lichtevelde met ondersteuning van Salima Schipper. Wendy nam na twee jaar afscheid en haar werk is overgenomen door Tineke Hendriks. Salima en zij doen het werk met verve: we boffen maar!

Veel inpakwerk

Het klaarmaken van 2.834 startpakketten is voor de buitenwereld onzichtbaar, maar een grote klus. De materialen moeten worden besteld, de pelgrimsveters moeten worden geknipt en geknoopt, de welkomstbrieven moeten in de gids worden gevouwen, etc. Manja

organiseert regelmatig oergezellige inpak-ochtenden op ons 'hoofdkwartier' in Nijmegen. Ook is er een klein team van thuisklusers. Hulp is welkom: Manja@walkofwisdom.org

Route en markering

Onze 136 kilometer lange route rondom Nijmegen vormt het decor van het kernritueel van onze stichting. Een team vrijwilligers verzorgt de markering. Co-coördinator Rob onderhield in 2022 de contacten, reageerde op knelpunten en voerde de redactie over de routegids.

Markering

De **markering** is in het voorjaar en najaar door alle vrijwilligers nagelopen en bijgewerkt. Verschillende meldingen van verdwenen paaltjes of bordjes zijn opgepakt.

Landschapsbijdrage

In 2022 konden we €3.235,- doneren aan natuur en landschap op onze route. Dit geld spaarden we van het inschrijfgeld van pelgrims voor de startpakketten (€1,- per pakket: de **landschapsbijdrage**). We gaven o.a. ons begin- en eindpunt de Stevenskerk €750,- ter ere van hun 750 jaar bestaan. Ook Natuurmonumenten, het Gelders landschap en de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap kregen een donatie. Er staat nog een bedrag open, dat we onder meer in 2023 zullen uitdelen.

Onderhoud

Onze pakweg **25 nestkasten** aan de route in Nijmegen en Wijchen

hebben we schoongemaakt. De overgrote meerderheid bleek gebruikt! De nestkasten bij de kapelberg in Bergharen zijn voorzien van invliegplaatjes om ze te beschermen tegen de gulzige belangstelling van spechten voor jonge vogeltjes. Ons rustbankje in Groesbeek - het **Filosofenbankje** - is gerepareerd en gelakt.

Knelpunten

In Kranenburg waren in 2022 helaas bijt-incidenten met een **agressieve hond**. We hebben een omleiding aangeboden en zijn met de gemeente op zoek gegaan naar een oplossing (update 2023: het lijkt opgelost). Een nieuwe **mountainbiketrail** over onze route in **Heumensoord** was de aanleiding om hier richting onze nieuwe routegids (gepland 2024) de route te verleggen.

Routewijzigingen

De **gemeente Wijchen** kwam met een voorstel de route voortaan door de binnenstad te leiden. Dit zijn we aan het onderzoeken. Over het algemeen zijn we hier zeer terughoudend, maar we geven elk idee een faire kans (beproof alle dingen en behoudt het goede).

Onze **markeerder Gerard van der Wielen** kwam met twee briljante verbetertips voor de route bij **Weurt** (rondom het grindgat) en **Malden** (langs het kanaal). Deze hebben we onderzocht en gaan we doorvoeren bij de volgende editie van de routegids (2024), samen met de verandering in Heumensoord (zie boven).

Foto: Walk of Wisdom Bergharen door Martine van Vliet.

Verdieping en verbinding

Wij willen met de Walk of Wisdom iets extra's bieden t.o.v. de vele mooie wandelroutes in Nederland: een stuk verdieping en verbinding. Hiervoor houden we o.a. 2x per maand gratis vertrekceremonies voor pelgrims en een serie stiltewandelingen.

Vertrekceremonies

Bij elkaar trokken de vertrekceremonies zo'n 450 pelgrims.

De maandelijkse **vertrekceremonie in de Stevenskerk** trok soms 30 vroeg vertrekkende pelgrims (foto). Bij deze ceremonie wordt een verhaal uit ons eerste getijdenboek voorgelezen. De uitgevers - Theo van Stiphout en Sytske Zwart - organiseerden jaren mee, maar zwaaiden in 2022 af. Gelukkig hebben we goede vervanging. Dankjewel Stevenskerk voor de gastvrijheid! *Foto: Jolle Schraa.*

De maandelijkse **vertrekceremonie in de Valkhofkapel** zat vaak aan het maximum van 25 pelgrims. In de intieme, 1.000 jaar oude kapel spreken pelgrims een intentie uit, is live muziek en zwaaien we de pelgrims uit. We zijn elke keer verrast door de diversiteit aan intenties waarmee pelgrims op pad gaan. Groot dankjewel voor de gastvrijheid van Valkhofvereniging en gemeente Nijmegen, en alle vrijwilligers die dit muzikaal en ceremonieel mogelijk maken.

Manja: *"Wat was het heerlijk dat afgelopen jaar de vertrekceremonies weer door konden doorgaan!"*

Stiltewandelingen

De **serie stiltewandelingen** werd na de Corona weer opgepakt. Eind december 2022 opende de inschrijving van een nieuwe reeks waarmee de hele Walk of Wisdom in een jaar wordt rondgelopen. Het maximum aantal inschrijvingen (25) was snel bereikt. Voormalig bestuurslid en initiator Hans Peerden loopt de hele reeks mee. Mooi dat onze vrijwilligers betrokken blijven - ook al gaan ze weg.

Online Oriëntatie

Co-coördinator Manja hield online enkele goed bezochte **oriëntatie-avonden**. Elke keer tekenden 30 tot 40 belangstellenden zich in om zich te oriënteren op het lopen van de tocht, hoewel in de praktijk niet iedereen inlogde.

Zwerfafval pikken

In de zomer pikten we met vrijwilligers **zwerfafval** in de Ooijpolder met als afsluiting een **gezellige borrel**.

Kruiwagen tocht en inspiratiewandeling

In april ondersteunden we het Veerhuis in Varik om de aarde erkend te krijgen als werelderfgoed. Voorman Henry Mentink haalde zand op voor zijn 40 dagen durende **kruiwagentocht** naar Unesco in Parijs. Verschillende burgemeesters op onze route doneerden zand uit hun gemeente in zijn kruiwagen.

Een inspiratiewandeling in het najaar trok te weinig belangstelling en werd afgelast.

Getijdenboek

In 2015 verscheen i.s.m. Intermedi-Art kunstzaken ons eerste getijdenboek *Seizoenen van het Leven*. Hiervan is nog één exemplaar verkrijgbaar: een bijzondere uitgave met alle originele kunstwerken. Co-coördinator Damiaan werkte in 2022 met de andere coördinatoren aan een nieuw getijdenboek: *Op weg naar wijsheid*.

Op weg naar wijsheid

In 2022 liepen een paar inspirerende Nederlanders (delen) van de route om te schrijven voor het eerste hoofdstuk van **Op weg naar wijsheid**, met als thema “het mysterie van de inspiratie”. Het boek is geïnspireerd op de getijdenboeken van de Nijmeegse schilders de gebroeders van Limburg. In plaats van gebeden plaatsen we ervaringen van pelgrims, afgewisseld met kunst en poëzie.

Teksten

Schrijvers **Roanne van Voorst** (foto) en **Kiza Magendane**, theatermaakster **Nynke Laverman**, inspiratiecoach **Maria Mazarakis**, pionier nieuwe economie **Henry Mentink** en kunstenaarsduo **Huub en Adelheid Kortekaas** schreven een tekst voor het eerste hoofdstuk. **Manja Bente** en **Damiaan Messing** schreven als ontwikkelaars van de Walk of Wisdom een zelfreflectie.

Poëzie

Dichter **Marjolein Pieks** schreef een speciale serie gedichten geïnspireerd op ons symbool *Pelgrim*. Ze spreekt het symbool toe als *Zaailing*, naar het motto van de ontwerpers Huub en Adelheid Kortekaas: “*ieder*

mens is een zaailing van Moeder Aarde”. Marjolein:

*“Zaailing, ik neem je mee met de groeikracht
van wind, zon, aarde en water.
In deze reis ben ik je habitat.”*

Kunst

Kunstenaar **Marlieke Overmeer** schilderde voor het eerste hoofdstuk een serie ‘Aard-engelen’. Volgens haar kan elk van ons voor een ander voor even een engel zijn. Een aard-engel. Niet met een groots gebaar, maar met een vriendelijk woord, een glimlach.

Muziek en gebaar

In september presenteerden we voor zo’n 125 belangstellenden in de **Stevenskerk** het eerste hoofdstuk als e-boek. Onze route-troubadour **Mark Schilders** componeerde speciaal voor de

presentatie een lied om de wereld te redden - met ernst én humor. Marlieke Overmeer maakte een ‘klein gebaar om de wereld te redden’, dat we na afloop aan iedereen uitdeelden terwijl Mark een samenzang inzette van de Engelstalige versie van ons uitzwaailied *Ga pelgrim ga, je eerste stap is een droom en een daad. Go pilgrim go, every step will reveal what you know.*

E-boek

Het eerste hoofdstuk is als e-boek beschikbaar voor een **donatie van €9,99**. Hiermee sparen we voor de financiering van de rest van het boek.

Internationalisering Walk of Wisdom

Ons grote plan is een route om de wereld als symbool van de verbondenheid tussen mensen en met de planeet. In 2015 begonnen we klein met een pioniersroute van 136 kilometer rondom Nijmegen. Die willen we internationaliseren. We willen pelgrims in andere landen inspireren een Walk of Wisdom daar te beginnen en de routes dan met elkaar te verbinden. Een taak voor co-coördinator Damiaan.

Internationalisering Nederlandse Walk of Wisdom

Begin 2022 begonnen we met een vrijwilliger onze Engelstalige website bij te werken. De **activiteiten vielen echter stil** doordat alle tijd van de coördinatie werd opgeslokt door het getijdenboek.

Te hoge ambities

Binnen de stichting hebben we in 2022 vastgesteld dat **onze internationale ambities voor onze kleine stichting nu te groot** zijn. Met 3 dagen per week betaalde coördinatietijd, 60 vrijwilligers en een groot netwerk aan relaties hebben we de handen vol aan de lopende zaken. We beraden ons op de toekomst!

Afbeelding: 'Aard-engel' in Op weg naar wijsheid, door Marlieke Overmeer

Website en communicatie

Onze website en social media zijn de toegangspoort tot ons kernritueel - de pelgrimstocht - en het

gedachtegoed van onze stichting. Co-coördinator Damiaan beheert dit met twee web vrijwilligers.

Goede en goed bezochte website

Onze website werd in 2022 maar liefst 123.523 keer bezocht door 81.566 unieke bezoekers. De bezoekers kwamen voor het overgrote deel uit Nederland (59.000) en een klein deel uit België (2.100). Dit komt overeen met de inschrijvingen voor de startpakketten.

Interviews, nieuws, verslagen van pelgrims

Op de website publiceren we verslagen van pelgrims, achtergrondinterviews met mensen die voor de pelgrimsroute belangrijk zijn, nieuwsberichten over ontwikkelingen, agenda aankondigen en korte beschouwingen.

Nieuwsbrieven

In 2022 hebben we elk seizoen minstens één nieuwsbrief verstuurd aan bijna 2.500 volgers. Er zijn weinig uitschrijvingen en de brieven worden volgens de statistieken vaak geopend en goed gelezen.

Reclamebudget Google

We kregen in 2022 een flink budget van Google om reclame te maken. Hier hebben we met onze twee webvrijwilligers behoorlijk veel tijd in gestoken. Gaandeweg ontstond binnen de stichting echter een discussie: past het maken van reclame bij de idealen van inkeer en bezinning van de Walk of Wisdom? Worden we zo niet een zoveelste product? Het laatste

woord is hierover nog niet gezegd. Wel viel het resultaat van alle inspanningen tegen. De advertenties genereren clicks, maar weinig concrete belangstelling. We zijn nog niet toegekomen aan een grondige evaluatie.

Social media

Via **Facebook** hebben we zo'n 4.500 volgers. We posten vrijwel wekelijks een of twee keer. Het valt ons op dat er vooral veel betrokkenheid is bij emotioneel geladen berichten of verslagen. Dit past natuurlijk bij het medium.

We zijn als stichting ook geregeld op **Twitter** actief met nieuwsberichten. Dit genereert nog weinig aandacht en volgers. Steeds vaker posten we ook nieuwsberichten op **Instagram**, maar dan Engelstalig. Het aantal volgers hier groeit gestaag en lijkt jonger dan op Facebook. We zoeken een vrijwilliger die ons wil helpen bij de social media!

“Daar ging ik... 61 jaar oud, mijn eerste pelgrimstocht, een wandeltocht van 7 dagen, helemaal alleen. Zou ik het leuk vinden, me prettig voelen zo op vakantie met mezelf? Alleen wonen is toch anders dan alleen op reis. Zou mijn lijf het nog kunnen en volhouden? Hoe zal mijn pad er uit zien?”

Martine Van Vliet

Foto: Wim Groos, route-onderhoud

Financiering en boekhouding

Stichting Walk of Wisdom krijgt geen subsidie en is afhankelijk van de bijdragen voor onze startpakketten en donaties van vrienden en sponsors. Het werk wordt gedaan door vrijwilligers en twee/drie coördinatoren. Co-coördinator Rob was in 2022 verantwoordelijk voor de boekhouding.

Verlies lager dan begroot

In 2022 hebben we een **verlies van €15.600,-** geleden. Dit verlies was lager dan begroot (-€23.293). Het verlies was ingecalculeerd en volgde uit de **meeropbrengst van 2021 (€30.489,-)**. We zijn een stichting en mogen geen winst maken en besloten dan ook deze meeropbrengst in 2022 te besteden aan coördinatie tijd voor de ontwikkeling van onze beginnende pelgrimstraditie.

Drie part-time coördinatoren en 60 vrijwilligers

De Walk of Wisdom draaide in 2022 op de inzet van +- 60 vrijwilligers en drie co-coördinatoren.

Idealisme

Onze coördinatoren werken structureel meer dan ze (bescheiden) vergoed krijgen. Dat doen ze uit idealisme en persoonlijke betrokkenheid bij het project. Voor de duurzame inzet voor de stichting zoeken we naar meer balans, o.a. door taken van de coördinatoren over te dragen aan vrijwilligers. Zo zoeken we hulp bij het beheer van de route en de redactie van de website en social media.

Grote voorraad

Op onze balans is eind 2022 de voorraad in relatie tot de liquide middelen wat uit balans geraakt. We hebben hiervoor gekozen om een voorzien probleem in de aanvoer van onze spelden op te vangen. De onbalans herstelt in 2023 als de inschrijvingen voor startpakketten aanhouden en de voorraad slinkt.

Stiltewandelingen

De inleggelden voor de stiltewandelingen kwamen eind 2022 binnen en zijn op de balans gezet t.b.v. besteding in 2023.

Bestuur

Stichting Walk of Wisdom heeft een bestuur op afstand en uitvoerende part-time coördinatoren. De laatsten leggen 4x per jaar verantwoording af n.a.v. de jaarplannen en de boekhouding. Ook is er overleg over de koers.

Heidag toekomst

We praten binnen de stichting over de koers van de Walk of Wisdom. In 2011 begonnen we met een paar honderd euro en de inzet van enkel vrijwilligers. Inmiddels gaat er bijna €100.000,- per jaar om en zijn er freelance- of vrijwilligersvergoedingen. De wereld is bovendien veranderd en we zijn meer dan zeven jaar aan ervaringen rijker. Dat alles vraagt om bezinning, waar we dan ook met bestuur en coördinatie in alle rust de tijd voor nemen.

Nieuwe voorzitter

In 2022 namen we afscheid van voorzitter Thomas Hontelez. Thomas was bestuurslid vanaf het eerste uur en we zullen zijn nuchtere kijk en bevlogen inbreng heel erg missen.

We verwelkomden in 2022 gelukkig een nieuwe voorzitter: Monica Boschman. Monica is dichtster en schrijfdocent. Ze schreef o.a. een dichtbundel over Mariken van Nimweghen, waarvan een beeld aan het begin van onze route staat.

Nieuwe penningmeester

Penningmeester Stefan Schoofs nam in 2022 afscheid. Met dank voor zijn inzet hebben we een vacature geopend voor een vervanging.

Notulist

Onze notulist en meedenker Ton Reijnders is na een half jaar pelgrimstocht gelukkig teruggekomen!

“Als ik ben wie ik ben, trek ik mooie mensen aan.” pelgrim Linda Heinsdijk

Foto: Walk of Wisdom, Helene Tabben